

is het voor ons ook bijzaak, wat de eerste lezers ervan hebben verstaan.

Daarna vraagt men wel bij een gewoon boek. Doch niet bij de Schrift, welke niet is van menselijke uitlegging.

Men leidt hieruit niet af, dat prof. Visscher de bijbel als een gewoon boek beschouwt.

Dat weet ieder beter.

Maar wel is hieruit op te maken, dat hij bij zijn poging om het Paradijsprobleem op te lossen zich heeft laten vershallen door beginselen, die de zijne niet zijn en die hem met zichzelf in tegenspraak brengen.

Wie nu bij zijn onderzoek van de Schrift normatieve waarde toekent aan de bedoeling van de schrijvers en de bevattings van de eerste lezers, wordt er vanzelf toe gedrongen om alles wat die schrijvers en lezers zelf aanbelangt, naarstig te bestudeeren.

Hij zal kennis van het cultuurmilieu onmisbaar achten.

Zoo toch kan hij, naar hij meent, den oorspronkelijken zin, die thans voor ons verborgen is, naderbij komen.

Hij beweegt zich dus in tegenovergestelde richting als de Gereformeerden.

Deze nemen een voortgang, zij het dan ook geen ongestoorde, aan, welke bewerkt wordt door de bedoeling en de leiding des Heiligen Geestes.

Hij daarentegen ziet een teruggang, ontstaan door verwijdering en vervreemding van het Oostersche cultuurmilieu en deze is alleen in te halen door te trachten zich in het oude cultuurmilieu in te leven.

Vóór wij nu op de kwestie van het cultuurmilieu ingaan, willen wij eerst een misverstand, dat mocht oprijzen, van tevoren afdrijven.

Men meene niet, dat wij met de onderzoekingen naar de oude kulturen niets op hebben.

Met intense belangstelling nemen wij kennis van al wat daar intrent aan het licht wordt gebracht.

Wij verheugen er ons bijzonder in, dat de onderzoekingen in de laatste jaren meer hebben opgeleverd dan vroeger in eeuwen.

Want al is schrijver dezes geen exegeet van professie, hij heeft de wijsbegeerte van den godsdienst en voor een deel ook de historie van de valsche religies te doceeren en daarom stelt hij er ongemeen belang in.

Hij zal dan ook de laatste zijn om deze onderzoekingen voor nutteloos te verklaren.

Maar daaraan meent hij dan ook te meer recht te kunnen ontleenen om tegen overschatting van de studie der oude Oostersche kultuur te waarschuwen.

Die overschatting nu is geen dreigend, maar een bestaand gevaar.

De Babel-bijbelstrijd loonde dit.

Het pan-babylonisme is er een van de wrange vruchten van.

Het geheele Oude Testament wordt door sommigen uit Babylonische gegevens verklaard.

Bij een man als Delitzsch daalde het Oude Testament zó in waarde, dat hij sprak van de „grote ontgoocheling“.

En nu keert en verweert prof. Visscher zich tegen dit pan-babylonisme met bitteren ernst.

Evenwel door het Paradijsverhaal en andere deelen van het Oude Testament te bezien van uit het cultuurmilieu, is zijn uitgangspunt feitelijk hetzelfde.

Al komt hij ook veelszins tot tegenovergestelde resultaten, daarmee is dat uitgangspunt nog niet gerechtvaardigd.

Ook hij is aan het gevaar, waarop wij wezen, niet ontkomen.

Wij hopen dit nader te ontwikkelen.

— De laatste encycleek van den Paus.

I.

Ongeveer een paar weken geleden liet de paus een encycleek uitgaan, welke om meer dan één reden merkwaardig kan worden genoemd.

Zij handelt over „het nastreven der ware godsdienst-eenheid“.

Zij draagt er de duidelijkste sporen van, dat ze gericht is tegen wereldkonferenties als die te Stockholm en te Lausanne werden gehouden.

Zij veroordeelt die en waarschuwt daartegen. De toon van het concilie van Trente en van sommige andere encycleken vindt men daarin niet terug.

Deze paus schijnt een bezadigd man te zijn en stelt zich principieel tegenover zijn tegenstanders zonder hen te kwetsen.

Toch blijkt uit den inhoud, dat de bovengenoemde konferenties niet de direkte aanleiding zijn geweest voor het uitvaardigen van deze encycleek.

Onder de Roomschen zelf zijn er, die voor zulk een eenheidsbeweging veel voelen.

En hun had de paus bij het opstellen van deze encycleek blijkbaar voornamelijk op het oog.

Hen wilde hij ervan terughouden, zich bij de eenheidsbeweging te voegen of er langer mee samen te werken.

Juist daarom interesseert deze encycleek ons zoozeer, omdat ook wij onze houding tegenover de

eenheidsbeweging hebben bepaald en die nog nader zullen moeten bepalen.

Niet elke eenheidsbeweging veroordeelen wij. Misschien zegt men van Roomschen kant: wij ook niet.

Daarom zullen we ons nog duidelijker uitspreken: wij stellen als eisch voor een eenheidsbeweging niet, dat men zich bij onze kerk zal voegen.

En dat juist doet Rome en inzonderheid Pius XI in de onderhavige encycleek wel.

Eenheid is voor hen alleen bestaansbaar als kerkelijke eenheid.

Het opschrift boven deze encycleek „Over het nastreven der ware godsdienst-eenheid“ mag dan ook geen verwarring stichten.

Rome kent geen godsdienst-eenheid buiten de kerkelijke eenheid.

Wij kennen die gelukkig wel.

Het is onze liefste wensch steeds krachtiger te mogen aansturen op geloofseenheden.

Of wil men: op belijdenis-eenheid.

Zulk een eenheidsbeweging, waarvan helaas nog te weinig te zien is, juichen wij hartelijk toe.

Hierin heeft men een van de vele kloven tusschen Rome en ons.

Maar wel hebben ook wij bezwaren — zij het dan ook, dat wij die anders argumenteeren — tegen een eenheidsstreven, dat thans veelvuldig openbaar wordt.

Men wil eenheid bewerken op een minimum-belijdenis.

De bekende Amerikaansche predikant valte dezer dagen zulk een minimum-belijdenis zelfs in twee woorden saam: goed wil, d.i. goede wil.

Daartegenover nu nemen wij niet minder sterk positie.

Ook al breidt men die belijdenis nog een weinig uit, zoo vermindert onze tegenstand niet.

Wie de Drieëenheid, de Godheid van Christus, de totale verdorvenheid van het menschelek geslacht, de onfeilbaarheid der Heilige Schrift — om maar eens een paar leerstukken te noemen — niet onduidelijk erkent, kan nooit op onze medewerking bij een eenheidsbeweging rekenen.

Met veel zijn wij het in deze encycleek — het kan niet anders — oneens.

Maar het meest gaan wij nog accoord met het begin, dat wij hier uit de vertaling van „De Maasbode“ overnemen:

Wellicht nooit in het verledene bechtten de menschen in hun hart zó levendig aan het verlangen — gelijk we dit in deze dagen zien gebeuren — om ten bate van het algemeen belang der menschele samenleving te versterken en uit te breiden de broederlijke gevoelens, waarmede wij — en wel door banden van dezelfde natuur en denzelfden oorsprong — ten nauwste verbonden zijn.

Inderdaad, terwijl de naties nog steeds niet volledig de voordeelen van den vrede genieten, integendeel, hier en daar komen oude en nieuwe tegenstellingen in opstanden en burgeroorlogen weder te voorschijn; en ofschoon de naties van den anderen kant de nog vrij talrijke meningsverschillen welke de rust en den voorspoed der volken bedreigen, niet kunnen oplossen, tenzij er 'n actie en gemeenschappelijk werk bestaat van hen, die de staten leiden en hun bloei bevorderen, begrijpt men gemakkelijk — steeds meer houdt men zich met de eenheid der naties bezig — hoe groot het aantal is dergenen, die vurig verlangen naar een elk uur grooter wordende eenheid tusschen de verschillende volken, een eenheid, door de zooeven genoemde broederlijkheid gedragen.

Met dit verlangen bezield bestudeeren sommigen datgene, wat de orde van de door Onzen Heer Jesus Christus verkondigde Nieuwe Wet aangaat.

Overtuigd, dat er slechts weinig menschen gevonden worden, die van alle godsdienstig sentiment verstoken zijn, schijnen ze daartoe argumenten te halen voor de hoop, dat de volken, hoezeer ze ook op het gebied van den godsdienst van elkander afwijken, vooral de individuen onder elkaar, zonder moeilijkheid het eens kunnen worden in de belijdenis van eenige leer, als op een gemeenschappelijk fundament van geestelijk leven.

Daarom roepen ze steeds congressen bijeen, houden ze bijeenkomsten, conferenties, met interventie van vele personen, en noodigen daar allerlei menschen bijeen, om te discussieeren, ook ongelooften van elk slag en Christenen, en zelfs hen die helaas jammerlijk van Christus afvielen of die met obstinate hardnekkigheid de Goddelijkheid van Zijn Persoon en missie loochenen. Zeker kunnen dergelijke pogingen de goedkeuring der Katholieken niet verwerven, gegrond als ze zijn op de valsche theorie, die alle godsdiensten als goed en loffelijk beschouwt, wijl ze, ofschoon op verschillenden wijze, alle gelijkelijk manifesteeren en aanduiden dat gevoel, hetwelk aan allen is aangeboren en door hetwelk wij ons tot God voelen gebracht en naar de onderdanige erkenning van Zijn heerschappij.

Derhalve zijn de volgelingen van een zoodanige theorie niet slechts in dwaling, maar ze vermaden den waren godsdienst, er den grondslag aan ontnemend en pas voor pas overgaand tot het naturalisme en het atheïsme; uit hetwelk duidelijk volgt dat allen, die de makers van dergelijke theorieën en pogingen aanhangen, zich tenslotte geheel verwijderen van den door God geopenbaarden godsdienst.

Doch wanneer het gaat om de eenheid onder alle christenen te bewaren, laten zich sommigen al heel gemakkelijk door den valschen schijn bedriegen. Is het dan niet — zoo pleegt men te zeggen — billijk en zelfs plichtmatig, dat allen, die den christennaam belijden, zich van onderlinge verdeeldheid onthouden en elkander eindelijk in eaderlinge liefde verstaan? En wie zou durven zeggen, dat Christus door hem bemind wordt; indien hij niet naar vermogen zorg draagt, dat wordt tegemoet gekomen aan den wensch van Hem,

die den Vader had, dat Zijn leerlingen „één“ mochten zijn? Heeft ook diezelfde Christus niet gewild, dat Zijn volgelingen als een markeetken zouden dragen en zich daardoor van de anderen onderscheiden, dat zij n.l. elkander zouden liefhebben: „Daaraan zullen allen erkennen, dat zij Mijn leerlingen zijn, als zij elkander bemint“.

En — voegen zij er aan toe — mocht het zoo zijn, dat alle christenen „één“ waren: immers veel meer zouden zij vermogen ter bestrijding van de besmetting der ongerechtigheid, welke elken dag verder om zich grijpt en het Evangelie dreigt te ontcrachten.

Met deze en dergelijke bemerkingen komen voor den dag die zich pan-christenen noemen; dezulken zijn alteminst zeldzaam, integendeel neemt hun aantal in alle standen toe en zij hebben zich vereenigd in wijdverbreide verenigingen, welke meestal ondanks de verschillende godsdienstige belijdenis der leden, door niet-Katholieken worden bestuurd.

En deze actie wordt niet zooveel over gevoerd, dat vele personen er zich toe aangetrokken gevoelen en dat zelfs bij verscheidene Katholieken de hoop wordt gewekt, dat ze aldus een eenheid zullen bereiken, die met den wensch van hun Moeder de Heilige Kerk overeen schijnt te komen, die immers vanouds niets anders gedaan heeft dan haar kinderen terugroepen en terugvoeren in haar schoot.

Doch onder deze verlokkelijke en verleidelijke taal schuilt een zeer ernstige dwaling, waardoor de grondslagen van het Katholiek geloof volkomen worden uiteengerukt.

Hierin staat menige opmerking, welke onze volle sympathie heeft.

En toch is de positie van Rome in deze zwakker dan van ons.

De kwetsbare plek is hier vooral haar theologia naturalis of natuurlijke theologie.

Daarover nader.

— De strijd tegen de anonymiteit.

De anonymiteit is een groot kwaad in de heden-daagsche pers.

Dat redacteuren en vaste medewerkers, wier namen overigens bekend zijn, in de groote dagbladen niet telkens met hun naam ondertekenen, valt te begrijpen.

Maar dat aan verschillende „men's“ het woord wordt gegeven, is een gezwel, dat door een spoedige operatie dient te worden verwijderd.

Men kan wel ter verdediging aanbrengen: het komt er niet op aan, wie iets schrijft, maar wat er geschreven wordt.

Wij willen niet ontkennen, dat dit op enkele uitzonderingsgevallen van toepassing kan zijn.

Maar die uitzonderingen behooren zeldzaamheden te blijven.

Wie als „men“ of zus- en zoo „medewerker“ schrijft onttrekt zich aan zijn verantwoordelijkheid. Hij durft het vaderschap van zijn papieren kind niet erkennen.

Deze strijd tegen de anonymiteit wordt door ons al eenigen tijd gevoerd.

Wij kregen thans een medestander van een zijde, waarvan we het niet zouden hebben vermoed.

De D. Drijver geeft in „De Hervorming“ eenige staaltjes van valsche voorlichting en beoordeeling door de onzichtbare „men“ aan het „Handelsblad“ verstrekt.

Niet alleen Gereformeerden worden door een „anti-Asschenschen“ of zelfs een zoogenaamden „pro-Asschenschen“ men bestookt, maar ook Modernen.

De Drijver geeft aan het blad dezen raad:

„Er zou meer tegen de onzichtbare „men“ in 't algemeen in te brengen zijn. Doch ik zie de Kerknieuwsredacteuren al de hoofden bij elkander steken en met den landvoogd Felix mij toevoegen: „voor ditmaal ga; als ik gelegenheid heb, zal ik U ontbieden“. Valt dit laatste voorrecht mij ooit te beurt, dan hoop ik te zeggen: „Waarde redacteuren, maakt aan de heerschappij van den verborgen „men“ op Uw erf een einde. Geef zakelijke berichten uit goede bron en levert beschouwingen zelf, of draagt het schrijven daarvan uitsluitend op aan met name bekende medewerkers, gelijk het „Handelsblad“ een bekwamen heeft in de persoon van C. E. H. Aan zoo iemand weten wij wat wij hebben.“

Zijn er ook onder de andere richtingen geen mannen, die met ons den strijd willen aanbinden tegen die obscure schrijvers, die zoo dikwijls toonoo plagiaatplegers en falsariissen (in geestelijken zin) te zijn?

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

Streuvels' „Werkmensen“.

I.

Van Stijn Streuvels, den bekenden Vlaamschen Auteur, die tot de groep der specifiek-Vlaamsche schrijvers behoort, vercheen o-nigen tijd geleden een nieuwe schetsenbundel, die om meer dan een reden de aandacht verdient. 't Is niet zijn jongste werk (de roman „De teleurgang van den Waterhoek“ staat onder aan de breede rij van zijn geschriften; we hopen op dat boek nader terug te komen), maar, omdat het, voorzover ik weet, alleen in Vlaamsche uitgave¹⁾ bestaat, is het hier

¹⁾ Uitg. van „Excelsior“, Brugge.

te lande
king als
gemotive
De bu
brengt
ledingen
Vlaamsch
gelders,
dige voo
Met d
terrein.
boerenbe
altijd we
alleen vi
Vlaanderen
Vlaand
kennis p
Vlaaschn
die teke
sche bed
staat, de
samenget
bestaan
lijkheid
van het
Vlaamsch
beheersch
natuur,
geven, b
nietlijke.
Sommi
zeggen, e
grond va
productie
sche Sch
die meen
alles psy
ledingen
kelijkheid
Vlaamsch
hij er op
in zit. St
in zijn
kies uit
gecomplic
gebeuren.
Daarin
keerend
van den
Want, j
heeft acht
ming der
slag wal
en zorgen
het donke
stage vre
de gehoo
komen ve
altijd wee
den „groc
staat met
rijpt, als
grote lev
belang, on
lactoren a
Vandaar
het papie
sche leven
beschrijft,
is het onju
beren blik
berheid is
vergroeid,
is, maar z
hij weerge
in zijn w
Streuvels
is de natu
verten van
hemel ziet
weelderige
en de bon
anders de
en „Zonne
in zijn da
van een d
van een sin
van kleun
bespied ne
Voor hem
ongeacht
gelende ak
tegen het
iemand kan
Maar vo
de dreiging
schoonheid
den akker
een gevrees
als de bijl
met zijn m
als hij dan
belangen o
zijn eigen
Een journa
of zoe ge
schetsen, d
stormnachte
bus in de
door eigen

een" mochten
wild, dat zijn
ragen en zich
n, dat zij n.l.
illen allen er-
gij elkander

het zoo zijn,
rs veel meer
de besmetting
der om zich
chten.

men voor den
auken zijn al-
om aantal in
migd in wijd-
danks de ver-
len, door niet-

gevoerd, dat
voelen en dat
op wordt ge-
bereiken, die
ge Kerk over-
niets anders
pen en terug-
leidelijke taal
oor de grond-
n worden uit-

te onze volle

eze zwakker

tar theologia

in de heden

erker, wier
rote dagblad-
derts-akenen,

het woord
ar een spoe-
lerd
rengen: het
t, maar wat

t op enkele
kan zijn.
idzaamheden

nedewerker
oordelijkheid,
apiëren kind

rdt door ons

an een zijde,
vermoed-

ing" eenige
oordeeling,
landelsblad

i door een
ogenaamden
ar ook Mo-

n raad:

e "men" in
ik zie de
bij elkander

toevoegen:
heb, zal ik
cht mij ooit

aarde redac-
an den ver-
soeft zakelijke

schouwingen
uitsluitend
rkers, gelijk

eeft in de
naad weten

tingen geen
aanbinden
kwijls toonen

itelyken zin

HEPP.

te lande weinig bekend geworden. Een bespre-
king als van een „nieuw" boek is dus nog wel
gemotiveerd.

De bundel is getiteld „Werkmensen". Hij
brengt een drietal schetsen, sterk gekleurde ont-
ledingen is misschien een juister typeering, van
Vlaamsche zwoegers uit de geringste klasse, dag-
gelders, die met stoer werken nauwelijks het noo-
dige voor zich en hun groote gezinnen verdienen.

Met deze stof is Streuvels heelmaal op zijn
terrein. Het Vlaamsche land en het Vlaamsche
boerenbedrijf zijn immers de onderwerpen, die hij
altijd weer behandelt. Reeds bewijzen dat de titels
alleen van „Dorpsleven", „De landliche woning in
Vlaanderen", „Dorpsgeheimen", „Land en Leven in
Vlaanderen" e.d. En wie van Streuvels' boeken
kennis genomen heeft, b.v. van „De Oogst" of „De
Vlaschaard", (twee van de beste weet, dat hij
die tekening van het Vlaamsche land en het Vlaam-
sche bedrijf steeds de mensch in het middelpunt
staat, de mensch die op dat land leeft, die er mee
samen gegroeid en er met al de vezelen van zijn
bestaan mee verbonden is, die in zijn levensmoge-
lijkheid afhankelijk is van wat het land oplevert,
van het al of niet slagen van den oogst. De
Vlaamsche mensch in zijn verhouding tot de alles-
beheerschende, nooit te berekenen krachten der
natuur, dat is Streuvels' steeds weerkerend ge-
geven, bewerkt wel met allerlei variatie in het
interlijke, maar in zijn wezen steeds gelijk.

Sommigen hebben daarin reden gevonden om te
zeggen, dat Streuvels een pessimist is, vooral op
grond van het werk der eerste jaren van zijn
productie, toen de invloed van Russische en Noor-
sche Schrijvers zijn uitingen donker kleurde. Maar
die meening is toch verkeerd. Streuvels is voor
alles psycholoog, maar dan één, die bij zijn ont-
ledingen met beide voeten op den bodem der wer-
kelijkheid blijft staan. En die werkelijkheid is het
Vlaamsche leven, zooals hij het ziet en kent, omdat
hij er op zijn „Lijsternest" in Ingoyghem midden
in zit. Streuvels is een psycholoog, zegt Eeckhout
in zijn „Literaire Profielen", die „zijn personen
kiest uit een wereld, waar de psycho niet zoo
gecompliceerd voorkomt", dat is dus, die het ziele-
gebeuren ontdekt van den eenvoudigen mensch.

Daarin nu ligt de verklaring van dat steeds weer-
kerend gegeven, daarin ligt ook de verklaring
van den vaak donkeren toon van zijn werk.

Want, juist als Streuvels doordringt tot wat er
leeft achter de uithoudigheid en kermispriet-stem-
ming der Vlaamsche landmensen, komt aan den
dag wat hun eigenlijke bestaan is: één zwoegen
en zorgen van dat de achtig grauw tot dat
het donker wordt. En dan komt daar nog bij de
stake vrees voor onvermijdelijken tegenslag, die
de gehoopte resultaten van het zware werk vol-
komen vernietigen kan. Dat zielebeeld vindt het
altijd weer, zoo goed bij zijn beschouwing van
den „groeten" boer, wiens welvaart op het spel
staat met het gewas, dat op zijn wijde velden
rijpt, als van den geringen dagelder, die van den
groote leven moet. Want 't is een en hetzelfde
belang, omdat het in beide gevallen van dezelfde
factoren afhankelijk is.

Vandaar dan dat hij steeds hetzelfde beeld op
het papier brengt, zoodikwijls hij het Vlaam-
sche leven teekent, juist omdat hij het niet alleen
beschrijft, maar het ontleeft in zijn kern. En dus
is het onjuist, als sommigen bij Streuvels „een som-
beren blik op het leven" ontdekken. Want die som-
berheid is niet hem eigen, is niet met zijn wezen
vergroeid, gelijk dat bij den pessimist het geval
is, maar ze is inherant aan de werkelijkheid, die
hij weergeeft, eigenschap van het Vlaamsche leven
in zijn wezen.

Streuvels zelf, men kan het uit elk boek weten,
is de natuurgenieter, die boven zich, in oneindige
verten van azuur en zonnegoud den stralenden
hemel ziet en rondom zich den groei en bloei der
weelderige landouwen, die met de blijde vogels
en de bonte bloemen daarin juicht. Hoe zou hij
anders de Auteurs kunnen zijn van „Lenteleven"
en „Zonnetij" en „Zomerland"! Hoe zou hij anders
in zijn dagboekbladen als de groote gebeurtenis
van een dag kunnen beschrijven het openbloeden
van een sinds-lang luttelenden elzentak of het vinden
van kleumende vogeltjes in een dagen-acht-reen
bespied nest!

Voor hem is de natuur één verheuging, één jubel,
tangeacht of de zonnebrand zendt over de
gelende akkers dan wel of de stormwind aandavert
tegen het dak van zijn „Lijsternest". En zoo
leumend kan geen pessimist zijn.

Maar voor de werkmensen rondom hem is
de dreiging der natuur altijd grooter dan haar
schoonheid, is de zonnebrand op den onbescherm-
den akker een kwelling en de gierende stormwind
een gevreesde vernielers. En dat treft hem evenzeer
als de blijheid van zijn eigen ziel. Samenlevend
met zijn menschen, kent hij ook hun belangen, en,
als hij dan die menschen beschouwt, worden die
belangen ook realiteiten voor hem, zoo goed als
zijn eigen genieting werkelijkheid is in zijn ziel.
Een journalist, die vaak en lang met de visschers
op zee gewalkt heeft, vertelt in een van zijn
schetsen, dat hij altijd onrustig is en angstig in
stormnachten, hoewel hij veilig zit op zijn boven-
huis in de groote stad — alleen omdat hij weet,
door eigen aanschouwen weet, wat die huiltende,

huiltende winden beteekenen voor de velen, die
op zee zijn. Precies zoo staat het met Streuvels.
Hij kent bij ervaring de vele zorg, die den Vlaam-
schen werkmensch drokt en dus komt dat uit, altijd
weer, in zijn werk, ofschoon voor hem de natuur
die dreiging niet heeft. Vandaar dat het ook weer
niet waar is, als sommigen in Streuvels' boeken
een tweedheid vinden en die verklaren uit gebrek
aan harmonie in de ziel van den Schrijver. Niet
in hemzelf is dat dualisme, als men daarvan dan
spreken wil, maar in de objecten die hij beschouwt:
de natuur is over het Vlaamsche land bron van
verheuging en oorzaak van vernieling tegelijkertijd.

Streuvels is dus psycholoog en realist of wil
men het anders zeggen, de psycholoog van de
realiteit.

Daaruit nu volgt, dat zijn psychologie niet is
reflecteerd, niet een tot in fijn vezels uiteen-
rafelen van een ingewikkeld weefsel, maar een-
voudig en ook eenvormig. Dat wat hij ontleeft
is immers eenvoudig.

Eeckhout, in zijn genoemde „Literaire Profielen"
vergelijkt Streuvels' psychologie met die van den
Franschen schrijver Bourget, den bekenden natu-
ralist, die in zijn land zoo grooten opgang heeft
gemaakt. Diens „vogue" (=succes, zegt hij, wordt
in de hand gewerkt door het feit, dat hij zijn per-
sonages bij voorkeur haalt uit de hogere kringen
der maatschappij, waar door ontstentenis van be-
slommerende bezigheden van materiële en vooral
geestelijken aard, de driften vrijer spel krijgen en
dus den spitsvondigen en snuffelaar een ruim arbeids-
veld bieden. Bij Bourget en de uiterst prikkelbare,
want op den lichtsten druk reageerende, maar daar-
om nog niet keurig-verfijnde wezens, die hij door-
gaans ten toneele voert, gaat het van ontwik-
keling langs inwikkeling tot het verwikkelde
puzzel over". Bij Streuvels, juist andersom,
vindt men van „die psychologische uitafelingen"
niets. Maar „behandeling van eenvoudiger psycho-
logische gevallen wijst (daaraan) nog niet op een
gemis aan dieper kijk in de menschen, maar alleen
op een keus, die het liefst stelt met eenvoudigen
van hart, welke hij door-en-door kent, en geluigt
ten slotte dus van een nauw aansluiten met en
nauwkeurig weergeven van een hem vertrouwde
werkelijkheid".

Deze citaten doen m.i. precies verstaan welke
de waardij is van Streuvels' psychologie; anders,
maar daarom nog volstrekt niet minder dan die
van schrijvers als Bourget, die genoemd worden
waar psychologie-in-de-literatuur ter sprake komt.
„De schoonheidswaarde van een kunstwerk" —
we citeren nog eens Eeckhout — „hangt immers
nooit af van den graad van ontwikkeling in het
zieleleven, maar alleen van de wijze, waarop dit
zieleleven uitgebeeld wordt".

Van deze dingen dient men zich rekenschap
te geven, als men Streuvels' nieuwen bundel „Werk-
mensen" leest. Want als men de kunstwaarde
niet verstaat van het eenvoudige psychologische
geval, zooals Eeckhout het noemt, kan men de
schoonheid ook niet zien, die er ligt in de teke-
ning van Ivo of Verhelst of Hutsebolle of Blomme,
de „werkmensen", van wie wordt verteld. Daar-
om dan doen we aan onze bespreking van het
boek een ietwat breeder inleiding voorafgaan dan
gewoonlijk. Een echt kunstwerk spreekt tot de ziel
ook zonder eenige verklaring of verduidelijking,
zeker, maar beter begrijpen doet toch in elk geval
intensser genieten.

In een volgend artikel hopen we dan het boek
zelf te doen zien.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Waarom ik Vlaanderen liefheb.

door G. Blachon, bewerkt door Stijn Streuvels, L.
J. Veem, Amsterdam.

Dr. Hans Welter heeft aan 't October-nummer van
't Duitse tijdschrift Elsass-Lothringen een
studie afgestaan over „Die Flamen in Frankreich".
't Vlaamsch-nationale weekblad Vlaanderen
heeft goed gedaan deze belangrijke beschouwingen
te vertalen. De studie van Dr. Welter interesseert
ons uit den aard der zaak buitengewoon, zij han-
delt immers over menschen, die wij als Groot-Neder-
landers rekenen tot onzen eigen Stam, zij 't dan
ook vaak alleen in theorie. Dát 't stamverband
met de Fransch-Vlaamsche Nederlanders door ons
zoo weinig gevoeld wordt, dat velen onzer ook
weinig of geen belangstelling voor hen hebben,
zal wel vooral moeten geweten worden aan onbe-
kendheid. Daarom zijn we verheugd de aankon-
diging van bovengenoemd boek van G. Blachon
te kunnen aangroepen als een gunstige gelegen-
heid onzen lezers over land en volk van Noord-
Frankrijk een en ander mee te deelen.

Fransch-Vlaanderen dan is Fransch bezit ge-
worden door de roofoorlogen van Lodewijk XIV.
We willen voor thans dit feit nu niet in groter
verband brengen en over de internationale ver-
houdingen en gebeurtenissen ten tijde van den
zonnekoning handelen, doch er alleen even aan
herinneren, dat deze roof- en heerschzuchtige po-
tentaat eigenlijk in den zin had de grenzen van

zijn rijk uit te zetten, b.v. tot den Rijn en ook
Belgie en Nederland (immers een aanslibsel der
Fransche rivieren!) te doen deelen in de zegen-
ingen der nooit-hoog-geuoeg-geroemde Latijnsche
beschaving. Dank zij echter de staatkunde van
Jan de Witt eerst, de bekwaamheid en heldenmoed
van onzen grooten Koning-Stadhouder Willem III
daarna werd door Gods goedheid deze imperialis-
tische aanslag tegen onzen Dietschen Stam ver-
ijdel, en 'tegenige Vlaamsche, Nederlandsche ge-
bied, dat tijdens en na de regeering van Lodewijk
XIV onder Fransch bestuur kwam en bleef staan
was: Fransch-Vlaanderen.

We willen en kunnen den heer Blachon zijn
chauvinisme vergeven, maar zijn toch verplicht er
nadrukkelijk op te wijzen, dat hij zich vergist in
den waren volksaard van Fransch-Vlaanderen. Zijn
voordurend spreken over dit gebied als „het eenige
Fransche nudden", waar men nog „de hoffelijk-
heid van het oude Frankrijk tegenkomt", waar men
't bloed vindt „dat voortspruit uit het eerste Frank-
rijk", dat „het nitsluitelijkste Fransch is", zijn lof-
zang op den echten Franschen geest van Fransch-
Vlaanderen, samengevat in „Fransche oorsprong,
Fransche overleveringen, Fransche wellevendheid",
zouden den verkeerden indruk kunnen vestigen,
dat de schrijver werkelijk gelijk heeft. Welnu, —
Fransch-Vlaanderen hoort volkenkundig niet bij
Frankrijk maar bij het Vlaanderen ten Noorden
van de grens en is alleen door geweld daarvan
gescheiden.

De Vlaamsche bevolking (voor den wereldoorlog
tellende omstreeks 200.000 Vlamingen, door in-
wijking van industrie-arbeiders naar Rijsel, Rou-
baix, Tourcoing ongeveer 270.000) heeft zich immer
instinctief verzet tegen den Franschen drang en
dwang op cultureel en moreel gebied.

Drang en dwang, het laat zich verstaan. De tak-
tiek van veroverende staten is altijd 't anderen
door geweld ontnemen gebied te denationaliseeren,
het op te lossen in de eigen volks- en beschavings-
gemeenschap. Zoo lang 't veroverde gebied eigen
taal, zeden en gewoonten handhaaft, ligt het daar
als een aanklacht. Zwijgende getuigt het van be-
druven onrecht. Slechts als het aanneemt de taal,
de cultuur van den staat, waarbij het opgenomen
werd, zwijgt die aanklacht tegen de verkrachting
der volksconscientie en bestaat er minder gevaar,
dat 't gebied zich bij mogelijke ontwikkelingen van
den veroverenden staat zal losscheuren of daartoe
direct of indirect zal meewerken.

Van de Fransche denationalisatie in 't Noorden
geeft Dr. Welter een duidelijke beschrijving. Reeds
spoedig na de indijving werden de openbare am-
ten met gunstelingen bezet. „In 1663 werd een
besluit van Lodewijk XIV tot de stad Duinkerke
gericht, waarbij bevolen werd voortaan in amb-
telijke stukken nog slechts het Fransch te gebrui-
ken; een dergelijk besluit trof in 1684 de stad
Ieperen. In 1664 beval hij de bevoegde bisschop-
pen zich voor den catechismus en voor het onder-
wijs van Fransche priesters te bedienen. Ook de
uitdrijving der protestanten uit Duinkerke betee-
kende een bijzondere verzwakking voor de Vlaam-
sche cultuurkrachten."

„Bij de bijeenroeping van de Fransche rijksstan-
den in 1789 kwamen de grieven van het Vlaamsche
land voor het eerst onverdeeld tot uiting". Alle
rechtmatige klachten en billijke verzoeken werden
echter weggestormd door den wervel der revolutie,
en het waren bijzonderlijk de Jacobijnen, aldus
Welter, die niet alleen den strijd aanboden tegen
de provinciale bestrevingen van een Romaansch
federalisme, zooals de Girondpartij wilde, maar die
ook doelbewust de vernietiging van alle nog in
Frankrijk levende volksbeschavingen begonnen. Bij
besluit van de Parijsche Nationale Conventie van
13 October 1793 werd het gebruik van de
Vlaamsche landtaal in bestuur en gerecht verbo-
den. Napoleon I verscherpte nog deze assimilatie-
politiek en strekte het verbod van het Vlaamsch
op dagbladen, straatnamen, rekeningen en testa-
menten uit. In 't Weener vredesverdrag van 1815
bleef de Vlaamsche Westhoek vergeten bij Frankrijk
achter en de burgerkoning Louis Philippe kon toen
het laatste overblijfsel van het Vlaamsch onderwijs
uit de scholen weren."

Uitermate doelbewust en doelkrachtig waren dus
de denationalisatie-pogingen tegen 't Vlaamsche
volkswezen. Desondanks, — ze moeten als mis-
lukt worden beschouwd. God schiep deze bewo-
ners van Frankrijk Vlaming en al werden ze ver-
bastard door de assimilatiepolitiek uit 't Zuiden,
Vlaming bleven zij.

Van tijd tot tijd, zoo zien we in de geschiedenis,
gingen er ritselingen van herlevend Stambesef door
de ziel dezer Vlamingen. Wereld niet in 1853 te
Duinkerke gesticht een „Maatschappij van Vlaam-
sche letterkunde", met 't doel 't Vlaamsche ele-
ment in 't volksleven te behouden en te ver-
sterken?

In 't bijzonder waaide er een adem van cul-
turele opwaking door deze gewesten, toen in
1912 Dr. August Borms, de groote Martelaar van
Vlaanderen, die nu reeds meer dan negen jaren
in den Levenschen kerker zucht en wiens vijf-
tigsten jaardag we straks hopen te herdenken,
tochten ondernam, om deze Vlamingen door
lezingen en cursussen iets meer van de Nederland-
sche beschaving te doen kennen en genieten en

Vlaamschen
k-Vlaamsche
tijd g-leden
oor dan een
zijn jongste
den Water-
van zijn ge-
ler terug te
er ik weet,
is het hier